

ОНА ТИЛИМИЗ – МИЛЛИЙ МАЪНАВИЯТИМИЗ ТИМСОЛИ

Қурбонова Марғуба Болтаевна

катта ўқитувчи Иқтисодиёт ва Педагогика Университети

Аннотация: Мазкур мақолада Она тилимиз давлат тили мақомига эга бўлганлиги унинг аждодлардан авлодларга ўтиб келаётган бебаҳо мерос сифатида она тилимизни асраб-авайлаш, бойитиш, нуфузини ошириш устувор вазифалардан бири эканлиги ёритилган.

Калит сўзлар: давлат тили, миллий тил, ёзув, тилишунослик, миллий муносабатлар, тараққиёт

Аннотация: В данной статье объясняется, что наличие у нашего родного языка статуса государственного является одной из приоритетных задач сохранения, обогащения и повышения престижа нашего родного языка как бесценного наследия, передающегося от предков к поколениям

Ключевые слова: государственный язык, национальный язык, письменность, языкознание, национальные отношения, развитие

Abstract: This article explains that the fact that our mother tongue has the status of a state language is one of the priority tasks of preserving, enriching and increasing the prestige of our mother tongue as a priceless heritage passed down from ancestors to generation

Key words: state language, national language, writing, linguistics, national relations, development

Тил – миллатнинг маънавий бойлигидир. Тил нафақат муомала воситаси – балки халқнинг маданияти, урф-одати, унинг турмуш тарзи, тарихидир. Турли халқларнинг тилларига хурмат эса ўз навбатида ўзаро тушунишни, мулоқотларга имконият яратади.

Она тилимиз давлат тили мақомига эга бўлгани унинг ривожини учун ҳуқуқий кафолат демакдир. Бироқ тилнинг чинакам ривожини учун бунинг ўзигина кифоя қилмайди.

Лутфий, Атоий, Навоий, Яссавий, Бобурлар алқаган, Нодира, Увайсий, Зулфиялар баралла куйлаган, Фитрат, Чўлпон, Абдулла Қодирийлар қалам тебратган табаррук тил бу. Бу тилнинг илдизлари тарихнинг олис қаърига етиб боради. Не-не босқинлардан, зулмлардан ўтиб келган бундай улкан чинорни ўрнидан қўзғатиб бўладими? У бир гуруҳ инсонларнинг истакларига қарама-

қарши равишда дунёнинг энг бой ва қадимий тилларидан бири сифатида минглаб, миллионлаб инсонларни улғайтиришда, тарбиялашда давом этаверади.

1995 йил 21 декабрда “Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ҳақида”ги Қонуни қабул қилинди. Бу Қонун халқимизнинг мустақиллик учун қўйилган дастлабки қадами бўлди. Ушбу Қонуннинг 1-моддаси ва Бош Қомусимизнинг 4-моддасида “Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тили” эканлиги ва Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудида истиқомат қилувчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминланиши ҳам белгилаб қўйилган. Маълумки, аجدодлардан авлодларга ўтиб келаётган бебаҳо мерос сифатида она тилимизни асраб-авайлаш, бойитиш, нуфузини ошириш устувор вазифалардан саналади.

2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепциясини 2020-2022 йилларда амалга ошириш дастури; 2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари тасдиқланди⁵.

Миллий тил, ёзув, тилшунослик фани истиқболига доир энг сара фикрлар Ислом Каримовнинг 2008 йилда ёзилган “Юксак маънавият – енгилмас куч” асарида жамланди. Мазкур китобда истиқлол йилларида тил сиёсати борасида амалга оширилган ишларни сарҳисоб қилиш билан бирга она тили олдида турган навбатдаги вазифаларни белгилаб берар экан, Биринчи Президентимиз қуйидагиларни қатъий таъкидлайди: “Айни вақтда жамиятимизда тил маданиятини ошириш борасида ҳали кўп иш қилишимиз лозимлигини ҳам унутмаслигимиз зарур. Айниқса, баъзан расмий мулоқотларда ҳам адабий тил қоидаларига риоя қилмаслик, фақат маълум бир ҳудуд доирасида ишлатиладиган шева элементларини қўшиб гапириш ҳолатлари учраб туриши бу масалаларнинг ҳали-ҳануз долзарб бўлиб қолаётганини кўрсатади.

Хорижий мамлакатларда тилимизга эътибор ва уни ўрганишга қизиқиш кучаймоқда. Бугунги глобаллашув даврида ҳар бир халқ, ҳар қайси мустақил давлат ўз миллий манфаатларини таъминлаш, бу борада аввало ўз маданиятини, азалий қадриятларини, она тилини асраб-авайлаш ва ривожлантириш масаласига устувор аҳамият қаратиши табиийдир⁶.

⁵ Мирзиёев Ш.М Мамлакатимизда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш онцепцияси. Тошкент ш.,2020 йил 20 октябрь,ПФ-6084-сон.

⁶Ш.Мирзиёев. Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мақеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида. Тошкент ш.,2019 йил 21 октябрь,ПФ-5850-сон

Жамият аъзоларининг тилга муносабатида икки жиҳатни — умуман, тилга муносабат ҳамда она тилига муносабатни фарқлаб олиш лозим. Биринчи ҳолатда -тилнинг халқни бирлаштиришдек вазифани бажаришини англаб муносабат кўрсатилиши, «Давлат тили ҳақида»ги қонун талабларига риоя этилиши, иш юритишда адабий тил меъёрларига амал қилиниши зарур. Иккинчи ҳолатда — она тили ўта миллий, этномаданий ҳодиса деб тушунилиши, она тили тақдирига миллат тақдири деб қаралиши, она тили борица қабул қилиниши керак. Бугунги ўзбек жамиятида ҳар икки муносабатга алоқадор муаммолар етарли. Бу «Давлат тили ҳақида»ги қонун талабларининг кўп ҳолларда бажарилмаётгани, давлат тилининг амалиётга кенг жорий этилмаётгани, таълимнинг турли бўғинлари ва иш юритишда лисоний лаёқатлилиқ даражасининг пастлиги, давлат тилига ҳам, она тилига ҳам беписанд муносабатнинг учраётгани, тил маданиятининг лозим даражада шаклланмаётганида кўринади.

Она тилимиз ҳозирги кунга қадар бир қатор баланду пастликларни кўрган, кези келганда чўққиларни забт этган, кези келганда жарлик остонасида заиф ва бахтсиз титраган тилдир. Мустабид тизим даврида миллатнинг маданиятини, санъати ва тилини асраб қолиш учун курашган маърифатпарвар зиёлилар-жадидлар буни теран англаб етганлар. Зеро, миллатни асраш-унинг дину диёнати, имон-этикоди, ахлоқ одоб, урф-одат, анъаналари ва тилини асраш демакдир. Юртимизда 1989 йил 21 октябрда миллатпарвар инсонларнинг жиддий саъй-ҳаракатлари натижаси ўлароқ, халқимиз асрлар давомида орзиқиб кутган ва курашиб келган она тилимизга Давлат тили мақоми берилди. Бу эса миллий озодлигимиз, мамлакатимиз мустақиллиги учун қўйилган илк қадам эди. “Давлат тили ҳақида”ги қонун, шунингдек, ўзбек тилининг давлат тили мақоimini мустаҳкам белгилаб қўйилган Ўзбекистон Республикаси Конституцияси асосида тил сиёсатида ўта муҳим жараёнларни бошлаб берди.

Ўтган давр мобайнида она тилимизнинг кенг имкониятларини очиб бериш, унинг миллат ҳаёти ва маънавий-мафкуравий қарашларидаги таъсирини янада кучайтириш мақсадида жуда кўплаб ишлар амалга оширилди. Натижада она тилимиз том маънода давлат тилига айланиб, сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий жабҳаларда фаол қўлланиб, халқаро минбарларда баралла янграмоқда. Шунингдек, Ўзбек тилининг халқимиз ижтимоий ҳаётида ва халқаро миқёсдаги нуфузини ошириш, ўсиб келаётган ёш авлод онгида миллат бойлиги ҳисобланмиш она тилимизга, халқимизнинг минг йиллик тарихи, урф-одатлари ва анъаналарига ҳурмат ҳиссида тарбиялаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг муҳим —

“Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони қабул қилиниши ҳамда ўзбек тилига давлат тили мақоми берилган кун – 21 октябрь санасини ”Ўзбек тили байрами кuni” деб эълон қилиниши мамлакатимизда давлат тилининг тўлақонли жорий этилишини таъминлашга қаратилган яна бир жиддий қадамдир.

Тил халқни бирлаштиради, тарбиялайди, ўқитади, урф-одат, анъаналаринисақлайди. Шундай экан, она тилимизнинг халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини юксалтиришда, уни миллий ва умумбашарий тушунчалар асосида тараққий этган тиллар сафига қўшишда ҳар биримиз тилимизга чуқур ҳурмат билан ёндашимиз керак.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев. Ш.М Мамлакатимизда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепцияси. Тошкент ш., 2020 йил 20 октябрь, ПФ-6084-сон.

2. Мирзиёев Ш.М Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мақеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида. Тошкент ш., 2019 йил 21 октябрь, ПФ-5850-сон

3. Мирзиёев Ш.М. Ўзбек тили халқимиз учун миллий ўзлгимиз ва мустақил давлатчилик тимсоли, бебаҳо маънавий бойлик, буюк қадриятдир // Халқ сўзи газетаси. – 2019 йил 22 октябрь, 218-сон.

4. Каримов И.А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. -Т.: Ўзбекистон. 1997.

5. Р.Нурматов,С.Авезов,Ўзбек тили чиндан ҳам давлат ва халқ тили даражасига эриша олдими? 07.10.2020.

6. Низомиддин Маҳмудов. Тил мавқеи — эл мавқеи «Ёшлик» журнали, 1988 йил, 6-сон.

7. Akhmedova Dilrabo Sadullayevna. “SPIRITUAL IMAGE OF YOUNG PEOPLE WITH A MODERN WORLDVIEW” in Volume 3, Issue 11 of “Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences” scientific journal on November, 2023.304-309 сt

8. Akhmedova Dilrabo Sadullayevna. Young People - The Creators of New Uzbekistan" In Volume 25 of The Peerian Journal ISSN (E): 2788-0303, Journal Impact Factor: 7.425, December 2023. 11-14сt

9. Axmedova D. “Yoshlarimizning ongu shuurida vatanparvarlik, milliy g’urur g’oyalarini mustahkamlash” in Volume 4, Issue 4 of “Oriental Renaissance:

Innovative, educational, natural and social sciences” scientific journal on April, 2024 134-140с

10. Akhmedova Dilrabo Sadullayevna " THE FUTURE OF A STATE WITH EDUCATED, HIGHLY SPIRITUAL, ALL-ROUND MATURE YOUTH WILL BE BRIGHT” BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT ISSN: 2835-3579 Volume:3 Issue: 5|2024 182-186с

11. Axmedova D. Axloqning dolzarb muammolari. in Volume 4, Issue 5 of “Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences” scientific journal on May, 2024 612-616с

12. Ochilova, N. R. (2022). WAYS OF DEVELOPING THE ACTIVITY OF CULTURAL CENTERS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS* (Vol. 1, No. 4, pp. 34-41).

13. Ruzimuratovna, N. O. (2022). Book Reading-Young People as a Factor of Spiritual and Moral Growth. *Central Asian Journal of Social Sciences and History*, 3(11), 116-118.

14. Ташбаева, Г. Ю. (2018). РОЛЬ ДУХОВНОСТИ В ВОСПИТАНИИ ДУХОВНО РАЗВИТОЙ МОЛОДЁЖИ. *Экономика и социум*, (2 (45)), 449-450.

15. Ochilova, N. R. (2023). The importance of moral education of young people in the development of new Uzbekistan. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(11), 25-28.

16. Манзаров, Ю. Х., & Очилова, Н. Р. (2019). Как воздействовать на своё отношение к человеку. *Academy*, (11 (50)), 18-20.

17. Ruzimuratovna, O. N., Khurramovich, M. Y., & Suyunovna, J. S. (2020). The main features of western Europe medieval, modern philosophy and philosophical views in the 9TH-12TH centuries in Central Asia. *Journal of Critical Reviews*, 7(14), 193-199.

18. Ochilova, N. R., Elboeva, S. B., & Buriev, I. I. (2021). ISSUES OF FORMATION OF UNIVERSAL VALUES IN THE DEVILMENT OF NATIONAL CULTURAL CENTERS. *Scientific progress*, 2(2), 496-500.

19. Очилова, Н. Р. (2024). ВАЖНОСТЬ ВОСПИТАНИЯ МОЛОДЕЖИ В НАЦИОНАЛЬНОМ ДУХЕ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(4), 29-33.

20. Ruzimuratovna, O. N. (2022). Ways to absorb the national idea in the youth mind. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(10), 122-124.

